

**HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
privind interpretarea dispozițiilor
art.116 alin.(3) din Constituție**

Nr.7 din 18.03.2004

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.53-55/13 din 02.04.2004

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Victor PUȘCAȘ - președinte
Mircea IUGA - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător
Dumitru PULBERE - judecător-raportor
Elena SAFALERU - judecător
Ion VASILATI - judecător

cu participarea greșierului Maia Țurcan, dlor Mihai Petrache, deputat în Parlament, autorul sesizării, Ion Mîțu, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, în conformitate cu art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.b) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.b) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru interpretarea dispozițiilor art.116 alin.(3) din Constituție.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputatului în Parlament Mihai Petrache, depusă la 12 noiembrie 2003, în conformitate cu art.24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și 39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 1 decembrie 2003 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a dispus de punctele de vedere comunicate de Parlament, Președintele Republicii Moldova, Centrul de Creație Legislativă al Guvernului, Procuratura Generală a Republicii Moldova, Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor, explicațiile participanților la proces,

Curtea Constituțională
a constatat:

Potrivit dispozițiilor art.116 alin.(3) din Constituție, președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești sînt numiți în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani.

Autorul sesizării solicită interpretarea dispozițiilor constituționale enunțate în sensul dacă termenul de 4 ani, pentru care sînt numiți în funcție președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești, privește toate instanțele, inclusiv Curtea Supremă de Justiție.

Analizînd obiectul sesizării, Curtea reține următoarele:

Autoritatea judecătorească, fiind una dintre cele trei ramuri ale puterii de stat, are menirea de a exercita apărarea eficientă a drepturilor persoanelor fizice și juridice.

În sensul dispozițiilor constituționale, organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești sînt de competența legislativului și impun condiția de a fi reglementate prin lege organică (art.72 alin.(3)

lit.e)).

Principiul organizării și funcționării puterii judecătorești poate fi definit ca niște reguli cu caracter general pe baza cărora sînt structurate și își exercită atribuțiile prevăzute de lege instanțele judecătorești, raporturile dintre ele, precum și relațiile pe care le stabilesc cu celelalte autorități ale statului, cu organizațiile private și cu cetățenii.

Aceste reguli caracterizează spiritul organizării judiciare, conferă puterii judecătorești o fizionomie proprie și le generează activitatea. Ele sînt stipulate în Constituție și în legile organice privind organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Principiile fundamentale ale organizării judiciare și funcționării justiției sînt comune tuturor instanțelor judecătorești, indiferent de natura acestora.

Art.115 din Constituție, intitulat "Instanțele judecătorești", statuează expres că justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

Conform alin.(4) din art.116 din Constituție, președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție sînt numiți în funcție de către Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime în funcția de judecător de cel puțin 10 ani.

Alin.(4) precitat nu stipulează expres durata exercitării funcțiilor de președinte și vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție.

Curtea consideră că, întrucît Curtea Supremă de Justiție face parte din cele trei instanțe judecătorești, prin care, conform art.115 alin.(1) din Constituție, se înfăptuiește justiția în Republica Moldova, dispoziția constituțională privind termenul de 4 ani pentru care sînt numiți în funcție președinții și vicepreședinții instanțelor de judecată cuprinsă în art.116 alin.(3) comportă un caracter general în raport cu alin.(4) care îl succedă și care reglementează desemnarea președintelui, vicepreședinților și judecătorilor Curții Supreme de Justiție.

Art.10, intitulat "Instanțele judecătorești", din Legea privind organizarea judecătorească, de asemenea, începe șirul instanțelor judecătorești cu Curtea Supremă de Justiție, indirect dînd valabilitate tezei, potrivit căreia termenul de 4 ani, stipulat de art.116 alin.(3) din Constituție pentru președinții și vicepreședinții instanțelor de judecată, privește și președintele și vicepreședinții Curții Supreme de Justiție, indiferent de faptul cine face desemnările: Președintele Republicii Moldova, exponent al puterii executive, în cazul prevederilor alin.(3), sau Parlamentul, exponent al puterii legislative, în cazul prevederilor alin.(4), și indiscutabil nu implică subrogarea atribuțiilor acestor două puteri în sensul analizat.

Alin.(3) din art.116 din Constituție stipulează expres că președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești sînt numiți în funcție pe un termen de 4 ani. Limitarea termenului nu aduce atingere garanțiilor constituționale privind independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorului, consacrate de art.116 alin.(1) din Constituție, întrucît vizează doar funcțiile administrative deținute în instanțe judecătorești.

Art.39 alin.(2) din Constituție statuează expres că "oricărui cetățean i se poate asigura, potrivit legii, accesul la o funcție publică". Alte articole din Constituție - 64 alin.(3), 66, 82, 88, 116 alin.(2) și (3), 125 alin.(1), 133 alin.(3) - statuează clar procedurile constituționale privind accesul la o funcție oficială de stat de interes public sau politic deosebit. Așadar, Constituția, atît prin norme generale, cît și prin norme speciale, statuează accesul fiecărui cetățean la o funcție publică.

Legiferarea termenului de exercițiu al unor funcții oficiale de stat

de interes public sau politic deosebit se întemeiază pe doctrina clasică a separației puterilor. Conform art.6 din Constituție, în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin. În executarea acestui principiu fundamental, legiuitorul constituant a legiferat, prin art.63 alin.(1), că durata mandatului Parlamentului, autoritatea legislativă, este de 4 ani; prin art.80 alin.(1), că mandatul Președintelui Republicii Moldova durează 4 ani și se exercită de la data depunerii jurămîntului; prin art.103 alin.(1), că Guvernul își exercită mandatul pînă la data validării alegerilor pentru un nou Parlament; prin art.116 alin.(3), supus interpretării în prezenta hotărîre, că președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești sînt numiți în funcție pe un termen de 4 ani.

Din analiza logico-sistematică a prevederilor constituționale enunțate rezultă fără echivoc necesitatea stabilirii termenului de exercitare a funcțiilor de președinte și vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție.

Curtea relevă că numirea președintelui și vicepreședinților Curții Supreme de Justiție pentru un termen nedeterminat comportă avantaje și dezavantaje evidente. Or, în orice moment Parlamentul poate revoca președintele sau vicepreședintele Curții Supreme de Justiție sau, dimpotrivă, funcțiile respective pot fi ocupate de aceleași persoane un termen nelimitat. Ca urmare, se pune în pericol independența administrării instanței judecătorești supreme, se încalcă principiul rotației cadrelor, apare riscul conducerii unipersonale a instanței pe parcursul mai multor ani, se elimină șansele altor judecători de a promova în funcțiile respective, intervine un impediment în selectarea, recrutarea, desemnarea și desfășurarea carierei judecătorului.

În Hotărîrea nr.26 din 23 mai 2002 "Pentru controlul constituționalității Legii nr.583-XV din 25 octombrie 2001 "Cu privire la punerea în aplicare a art.16 din Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995 "Privind organizarea judecătorească"* Curtea Constituțională a reținut că "deținerea funcției de președinte sau vicepreședinte al unei instanțe judecătorești nu poate fi considerată ca un drept cîștigat definitiv".

* M.O., 2002, nr.71-73, art.16.

Curtea reiterează această concluzie și relevă oportunitatea de a pune în termen exercitarea funcțiilor de președinte și vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție.

La 25 octombrie 2001* Curtea Constituțională a avizat pozitiv proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor dispoziții constituționale, inclusiv a alin.(2), (3) și (4) ale art.116.

* M.O., 2001, nr.133-135, art.37.

Alin.(4) din art.116 din proiectul respectiv prevedea că președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești sînt numiți în funcție de Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani.

Însă la etapa legiferării legiuitorul constituant a schimbat concepția, modificînd esențial proiectul supus avizării.

Avînd în vedere enunțurile expuse, Curtea apreciază că dispoziția privind termenul de 4 ani, pentru care sînt numiți în funcție președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești, cuprinsă în art.116 alin.(3) din Constituție, se extinde asupra președintelui și vicepreședinților Curții Supreme de Justiție.

Pentru motivele arătate, în temeiul art.140 din Constituție, art.26

din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61 alin.(2) și art.62 pct.a) și b) din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. În sensul art.116 alin.(3) din Constituție, dispoziția privind termenul de 4 ani, pentru care sînt numiți în funcție președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești, se extinde asupra președintelui și vicepreședinților Curții Supreme de Justiție, numiți în funcție în condițiile stipulate de art.116 alin.(4) din Constituție.

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

Președintele
Curții Constituționale

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 18 martie 2004.
Nr.7.

ADRESĂ

În cadrul examinării cauzei pentru interpretarea dispoziției constituționale privind termenul de 4 ani, pentru care sînt numiți în funcție președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești, Curtea Constituțională a observat că Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr.789-XIII din 26.03.1996 (cu modificările și completările ulterioare), nu reglementează expres termenul de exercitare a funcțiilor de președinte și vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție.

Or, în sensul dispozițiilor constituționale, organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești sînt de competența legislativului și impun condiția de a fi reglementate prin lege organică (art.72 alin.(3) lit.e)).

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.28 alin.(4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.79 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea atrage atenția Parlamentului asupra oportunității lichidării lacunei semnalate.

Președintele
Curții Constituționale

Victor PUȘCAȘ